

УДК 339.92

Ю. О. Долиняк, студ. кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Україна, м.Луцьк)

Науковий керівник: **Н. В. Павліха**, д.екон.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами СНУ ім. Лесі Українки

Розвиток транскордонного співробітництва в галузі освіти в рамках європейської інтеграції України

*Робота виконана на кафедрі міжнародних економічних відносин та управління проектами
СНУ ім. Лесі Українки*

Визначено поняття транскордонного співробітництва, проаналізовані напрямки транскордонної співпраці в галузі освіти, виділені типи освітніх послуг та рівні регулювання інтеграційних процесів у сфері освітніх послуг.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, транскордонна освіта, освітні послуги.

Dolyniak Y. The Development of the Transborder Cooperation in the Sphere of Education in Ukraine. The mean of the transborder cooperation was learnt, the directions of transborder cooperation in the sphere of education were analysed, the types of educational services were analysed.

Key words: transborder cooperation, transborder education, educational services.

Постановка наукової проблеми та її значення.

Актуальним для України є створення нових стратегій щодо використання можливостей розвитку транскордонного співробітництва прикордонних регіонів із прикордонними територіями сусідніх країн. Підтримка освітніх послуг є одним з основних напрямів розвитку транскордонної співпраці.

Мета дослідження – проаналізувати освітню транскордонну діяльність в рамках європейської інтеграції

України. Для досягнення мети поставлені такі **завдання**: розглянути та проаналізувати напрямки транскордонної співпраці в галузі освіти, виділити типи освітніх послуг та рівні регулювання інтеграційних процесів у сфері освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. Важливим напрямом процесу інтенсифікації відносин з ЄС, що є необхідною умовою відновлення економічного зростання в Україні, є регіональні інтеграційні процеси. Узагальнення досвіду прикордонної співпраці країн-членів ЄС і їх сусідів – важлива база для реалізації стратегії України щодо вступу до ЄС.

Досвід країн Західної Європи показує, що особливу роль в розвитку прикордонного простору, подоланні відсталості і бар'єрів відіграє транскордонне співробітництво сусідніх регіонів, яке відбувається на основі ініціатив. Такі ініціативи ведуть до складного процесу взаємодії, яка сприяє розвитку прикордонних взаємозв'язків у економічній і соціальній сфері, що з часом переростають у динамічне транскордонне співробітництво.

Як зазначає Мікула Н.А., саме транскордонне співробітництво та співпраця в рамках єврорегіонів сприяє розвитку інтеграційних процесів у культурній, освітній, економічній, комунікаційній та інших сферах, має властивість прискорювати процеси вирівнювання якості життя населення прикордонних територій, приводити її до середньоєвропейського рівня та сприяти досягненню вільному переміщенню товарів, капіталів і людей через кордон. Воно забезпечує мобілізацію місцевих ресурсів та підвищення ефективності їх використання, робить можливим об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем у транскордонному регіоні [3].

Транскордонне співробітництво існує в межах відмінних структур, законодавчих систем і територій, відіграє важливу роль для прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики ЄС.

Транскордонне співробітництво, передусім, направлене на подолання негативних наслідків наявності кордонів між державами та відіграє важливу роль як інструмент зменшення негативних наслідків, що виникають у зв'язку з розширенням ЄС. Його головна мета – подолавши бар'єри національних кордонів, налагодити спільну роботу з питань соціальної та екологічної політики, інфраструктури, культури, науки і освіти, охорони довкілля [2, 150].

Необхідною передумовою для інтенсифікації процесів транскордонного співробітництва у зонах прикордонного простору є освіта та інтенсивні контакти між населенням, які сприяють кращому взаєморозумінню і подоланню негативних стереотипів.

Багаторічний досвід розвитку транснаціональної освіти у провідних країнах світу є надзвичайно актуальним для України, де відсутність чіткої національної стратегії формування ринку освітніх послуг у сфері освіти визначає низький обсяг їх експорту, низькі темпи розвитку міжнародних освітніх програм і, відповідно, ускладнює ефективну інтеграцію української освіти у загальноєвропейський та світовий освітній простір [1].

Формою співробітництва в освітній галузі на мікрорівні є Велика Хартія університетів (її підписання було ініційовано університетами), на національному і наднаціональному рівнях - Болонський процес (підписання Болонської декларації було ініційовано міністерствами освіти окремих країн ЄС, які відносяться до національного рівня регулювання, з подальшим

поширенням ідеї інтегрування європейських систем освіти в єдиний освітній простір активними учасниками цього процесу стали міжнародні організації - ЮНЕСКО, Рада Європи та інші), на наднаціональному рівні - Лісабонська конвенція (її підписання було ініційовано міжнародними організаціями - Радою Європи та ЮНЕСКО) [4].

Відповідно до ГАТС торгівля освітніми послугами класифікується за п'ятьма категоріями: 1) початкова освіта, 2) середня освіта, 3) вища освіта, 4) освіта дорослих, 5) інші освітні послуги. А відповідно до світової практики вплив Генеральної угоди поширюється переважно на останні три категорії, оскільки згідно з чинним законодавством більшості країн світу саме інституції вищої освіти традиційно мають більшу фінансову й академічну автономію і меншою мірою підзвітні урядовим структурам, за винятком питання забезпечення якості освіти.

Відповідно до класифікації Генеральної угоди з торгівлі освітніми послугами, нині у світі функціонує чотири типи таких послуг, а саме:

1. Транскордонний експорт/торгівля освітніми послугами (cross-border supply) здійснюється, як правило, за допомогою телекомунікацій, що переносять послуги через кордони, на кшталт дистанційного навчання.

2. Пересування крізь кордони споживача освітніх послуг/студентська мобільність (consumption abroad) полягає в індивідуальному переїзді студентів для отримання кваліфікації та диплому.

3. Прямі іноземні інвестиції як комерційна присутність (commercial presence) передбачає наявність зарубіжного провайдера у певній країні з метою надання/розповсюдження освітніх послуг.

4. Пересування крізь кордони безпосереднього носія освітніх послуг (presence of natural persons) означає переїзд професорсько-викладацького складу до іншої країни для викладання [1].

Підтримка освітніх послуг є одним з основних напрямів розвитку транскордонної співпраці.

Реалізацію програм транскордонного співробітництва в галузі освіти забезпечують різні види діяльності, серед яких виділяють:

- обмін студентами і викладачами в рамках діяльності, пов'язаної з побратимством і партнерством між прикордонними школами;

- організація екскурсій через кордон;

- надання більшого обсягу інформації щодо мов, історії і культури сусідніх країн в учбових програмах прикордонних шкіл;

- запровадження двомовних учбових програм;

- полегшення доступу до шкіл, що знаходяться за кордоном, зокрема шляхом запровадження пільгових тарифів на користування транспортом;

- впровадження транскордонних шкільних програм або, якщо це можливо, звичайної шкільної програми, за якою учні з двох прикордонних районів разом відвідують школу і одержують однакову освіту по обидва боки кордону за допомогою вчителів з обох задіяних шкіл;

- сприяння транскордонній академічній мобільності та співробітництву між університетами в прикордонних регіонах;

- в контексті вищої освіти - це проходження виробничої практики на підприємствах, в організаціях, установах прикордонних регіонів [4].

Співпраця України у напрямку транскордонного співробітництва в галузі освіти реалізується через спільні науково-технологічні та науково-дослідні проекти у взаємно погоджених сферах: обмін науковцями, фахівцями, дослідниками та експертами з метою виконання програм і проектів науково-технологічного співробітництва; обмін науковою і технічною інформацією, документацією, а також лабораторними зразками та обладнанням; організація та проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок тощо.

Перевагами, які отримує Україна внаслідок транскордонної співпраці в освітній галузі, є підвищення якості національної вищої освіти на основі впровадження загальноєвропейських вимог до освітніх програм і процедур, критеріїв атестації і акредитації ВНЗ, поширення можливостей щодо експорту українських освітніх послуг на основі визнання дипломів про вищу освіту, підвищення конкурентоздатності української системи освіти у світі, підвищення якості освіти за рахунок участі науковців і викладачів у міжнародному процесі обміну знаннями тощо

Інтеграційні процеси у сфері освітніх послуг регулюються на двох рівнях:

- національний (суб'єктами регулювання є загальні державні та регіональні органи влади – законодавчі, виконавчі, судові, та спеціалізовані державні і регіональні органи влади – міністерство освіти, державні і регіональні органи управління освітою та самоврядування в галузі освіти);

- наднаціональний (суб'єктами регулювання виступають міжнародні організації та інтеграційні об'єднання) [4].

Висновки. Розвиток транскордонного співробітництва є пріоритетним напрямом державної та регіональної політики, який здатний забезпечити сталий соціально-економічний розвиток регіону та відіграти важливу роль у процесі прискорення європейської інтеграції України. Серед багатьох сфер транскордонного співробітництва освітня галузь займає особливе місце у формуванні ефективного кадрового потенціалу, наукового та інноваційного потенціалу як регіонів, так і України в цілому, що дає змогу забезпечити підтримку національних інтересів України в умовах європейської інтеграції.

Джерела:

1. Авшенюк Н.М. Розвиток транснаціональної вищої освіти в контексті глобалізації ринків освітніх послуг / [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/Tipuss/2011_4/Avsh.pdf

2. Курмаєв П. Ю. Дослідження ефективності транскордонного співробітництва у контексті реалізації регіональної політики в Україні/ П. Ю. Курмаєв//Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – 10 . – С. 149-152.

3. Мікула Н., Тимченко І. Розвиток транскордонного співробітництва України в умовах розширеного ЄС / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://niss.lviv.ua/analytics/?page=2>

4. Товканець Г. В. Транскордонне співробітництво в освітній галузі в умовах розвитку карпатського євро регіону. Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Науковий потенціал 2013» (25-27 березня 2013 р.) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://int-konf.org/>.